

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК ТОВАРИСТВА ЛЕВА

ЯКИМ БУТИ ВИБОРЧОМУ ЗАКОНУ?

Тов-во Лева, як і весь народ, мріє про правову демократичну державу на Україні. Закон про вибори органу верховної законодавчої влади - парламенту республіки - має в цьому відношенні вирішальне значення. Від цього залежить, чи зможе наш народ утворити такий уряд, який буде виражати його інтереси.

Перш ніж говорити власне про вибори, давайте з'ясуємо, що нам треба обирати. Вибори Верховної Ради СРСР дозволяють зробити ряд висновків.

1. Законодавчий орган повинен обиратися принципом голосування. Ідея 3'їзду народних депутатів, який обирає постійно діючий парламент, не є демократичною. На 1 3'їзді за прями вибори висловилися депутати С.Сатуненко та В.Колесніков, про незадовільність механізму утворення Верх.Ради говорили В.Синьцин, В.Черніченко та інші. Багато депутатів виступили за статус ВР як робочого органу 3'їзду, тоді як закон прийматиме тільки останній. Але для обговорення законопроектів не потрібно такого великого 3'їзду, а для організації роботи - такої великої ВР.

2. Вибірче право повинне бути рівним. Найбільше грубо і безпідставно це положення Конституції СРСР порушується процедурою виборів від громадських організацій, бо члени їх керівних органів обирають більше депутатів, ніж прості смерті. Крім того, як показав 1 3'їзд, вибрані в такий спосіб депутати не виражають думки народу, а відстоюють свої вузькогрупові інтереси /напр., українські депутати С.Червонопиский та М.Касьян/. Ця вимога також звучала у виступах народних депутатів СРСР, особливо гостро у В.Колеснікова та С.Сатуненка.

3. Необхідно ліквідувати будь-які штучні перешкоди на шляху волевиявлення виборців, це стосується в 1-шу чергу процедури висунування та реєстрації кандидатів у нар.депутати. Всі висунуті кандидати повинні бути зареєстровані. Інакше в окружних виборчих комісіях, у партійного та державного апаратів з'являється можливість для зловживань.

Виходячи з цього, нам необхідно твердо стояти за однопалатним постійно діючим парламентом України в кількості приблизно 500 депутатів. Він може далі називатися Верх.Радою, а можна змінити назву, щоб республіка СРСР не була подібна, як інкубаторські курчата, наприклад, назвати його Національним Вічем. Суттєвим інше: чому однопалатний і чому 500?

З практики європейських країн знаємо, що і дво палатні /верхня і нижня палата/, і однопалатні законодавчі органи в однаковій мірі можуть забезпечувати демократичність державного механізму. Отже, не потрібно зайвого ускладнення.

Відповідь на 2-ге питання складніше. Чисельність парламенту залежить від ряду факторів: від кількості населення в країні, від об'єму завдань, які повинен вирішувати парламент, від наявності кваліфікованих кадрів для роботи в ньому, від рівня економічного розвитку, тобто можливості оплачувати звільнених депутатів.

Подивимося скільки ж жителів представляє 1 депутат палати громад /нижня палата/ у європейських країнах близьких кількості населення до України /51 млн. жителів/: ФРН /59 млн./ - 120 тис., Італія та Великобританія /по 57 млн./ - 90 тис., Франція /55 млн./ - 106 тис., Іспанія /39 млн./ - 111 тис., Польща /38 млн./ - 83 тис. Менші країни значно "густонаселені" депутатами /в Швеції, Данії, Норве-

/закінч. на 2-й стор./

СРСР переживає зараз, влітку 1989-го, період, аналогічного якому за час перебудови не знайти. Чотири роки реформи не принесли народу країної домі. За 4 Р. роки перебудови крило КПРС на чолі в М.Горбачовим не зміг здійснити первісно задумане. Підходить до кінця кредит довіри народу до парт.керівництва. Спадок, одержаний країною у 1985р., зумовлював неминучість половинчастих заходів. Але половинчастість не виправдану затягнулась і привела в кінцевому підсумку до ситуації, яку рад депутатів ВР назвали надзвичайно напруженою, кризовою.

Що призвело до цього? Погіршення постачання товарів народного споживання, що стало однією з причин шахтарських страйків, /не виключена ланцюгова реакція в інших галузях/, різка протидія апарату, а в раді випадків і відного керівництва децентралістськими тенденціями і національним рухом, активізація мафії та консервативних сил, що перед загрозою позбавитися свого становища готові на крайні заходи. Народ, який дихнув повітрям демократії і не одержав нічого більше, не хоче далі миритися з своєю долею і адекватно в боротьбу проти бюрократії. Реальність екологічної катастрофи підтовхнуло його до цього.

Країна наближається до кризи. Управлінські структури не здатні вивести економіку з провалу, більше того, вони поглиблюють напруження. Існує два виходи з положення, що склалося. 1-й: радикальним шляхом в бік заміни вертикальних структур на місце ве та республіканське самоуправління зупинити сповзання і негайно дати населенню мінімум соціальних благ та продуктів. 2-й: в результаті все дальшого погіршення соціально-економічного становища настає загальна дезорганізація, а потім вибух народног невдоволення, що виліється у відкритий конфлікт, і як наслідок - можливе введення військового становища, тобто перехід до диктатури апарату.

Вирішальна роль належить зараз тим силам, що знаходяться біля керма влади. Зуміє чи не зуміє, схоже чи не схоже політичне керівництво відновитись від половинчастих дій і піти на злам бюрократичних управлінських структур? Цим буде визначатися ставлення народу до влади.

Сьогодні консолідація консервативних сил - немислива. Привілейовані верстви ніколи добровільно не відмовляться від своїх пануючих позицій. На арену політичної боротьби все більше виходять мафія - значущий спрут, що виріс на дріжджах бюрократичної системи. Переживши шок перших років перебудови ці сили готуються відновити втрачене. І підуть вони на все, аж до фізичного знищення демократичного табору. Тбілісі й Фергана - цьому підтвердження. Поки що вони лише пробують сили.

Первісна концепція М.Горбачова дає одну трішину за іншою. Якщо курс не буде виправлено, економіка з кризи не вийде. А тенденція до виправлення йде, це видно навіть з того, як лівіс Верховна Рада. Центриз політичної верхівки призвів до втрати дорогоцінного часу. Становище погіршилося й тепер ВР гартково обіцяє те, що необхідно було прийняти хоча б рік тому. Час втрачено. Перехід на арену: опубліку торгівельно-економічну самостійність підприємств і республік дасть віддачу через 1,5-2 роки. Чи схоже народ чекати це?

Основа наступаючої кризи - економічна. Суть прогрітця - в політичній сфері. Партія не відмовляється від монополії на владу. Апарат не віддає економічних важелів, бо тоді відпадає необхідність у ньому самому. З цього виникає конфлікт між бюрократією /закінч. на 5-й стор./

Товариство Лева в Луцьку

Інтерв'ю з головою Луцької філії Т-ва Лева
Олегом Покальчуком.

- Олег, чому у Луцьку вирішили створити організацію з такою не властивою для Волині назвою - Т-во Лева?

- На установчих зборах я пояснив цю пропозицію. Т-во Лева, що є символом того золотого лева на синьому полі, як мені видається, має бути не вузькою львівською організацією, це повинно бути явищем ширшим. Тай в історії нашої для цього є конкретна, так би мовити, історико-географічна прив'язка: Галицько-Волинське князівство, що мало спільну традицію, спільну символіку. Коли ж ми говоримо про відродження традицій, то, очевидно, Т-во Лева мало б поширюватись і на Волинь. Далі, сама ідея створення якоїсь громади вже обговорювалась не один рік. Ми мали до розгляду кілька статутів різних тов-в, а зупинились на статуті Т-ва Лева з огляду на те, що він був найдосконаліше розроблений з юридичного та соціально-культурного боку і тим самим відповідав нашим запитам на перспективу культурного розвитку.

- Думаю, що на це вас нашоувнула ще й ідея єдності такого руху.

- Безперечно, я про це якраз хотів сказати. Ми зупинились на статуті Т-ва Лева, а вже потім виникла ідея назви. Пропонувалась назва "Луцьке братство". /У нас існувала колись доволі потужна така організація в середньовіччі/. Або якісь назви локального характеру, що віддзеркалюють місцевий колорит. Я, в принципі, проти створення дрібних, численних організацій. Вигідні такі організації воєни не нам. Таким роздрібненням ми підтримуємо процеси "Розділяй і володарюй". Безперечно, йде мова про єдність. Власне суперечки між тими т-вами, що вже до цього постворювались, виразно свідчать про це. Можна хоче, щоб його Т-во було найголовнішим. Спрацює тут ще й така приказка гірка: "на два українці - три гетьмани".

Час показав, що Львівське Т-во Лева є нині найбільш прогресивнішим не з огляду "лінійності" /с набагато "лінійні" організації/, а з огляду на те, що воно найпоплісновеніше проводить політику демократизації в культурному та політичному розумінні.

І тому в процесі пошуків юридичної форми свого існування ми врешті-решт звернулися до ради Львівського Т-ва Лева з проханням надати нам статусу філії і співпрацювати на конфедеративних засадах. Тобто ми вирішуємо свої проблеми самі, але в глобальних питаннях повинні виробляти спільну думку.

-Олег, а чи є у вас організації засновники?

-Ми сподівались бути при Луцькому історико-культурному заповіднику. У нас були і залишаються хороші стосунки з директором заповідника тарасом Беніаміновичем Рабаном. Хотіли, щоб він був одним з наших засновників. Але сталось трошки інакше... з ініціативи співробітників заповідника було проведено Свято дзвонів. Сталось це без участі Відділу культури під час Великодніх свят, що дало привід обуритися працівникам музею релігії та атеїзму, внаслідок чого директор заповідника отримав дві догани.

У нас, на жаль, без участі преси, йде досить помітна кантрагітація: це, мовляв, малочисельна група людей, закоханих у Львів, щось придумали собі, чогось галасують. Нам тут потрібно, щось своє створити, волинське. Включається такий собі локальний патріотизм. А цей провінційний патріотизм, дуже вдало використовується проти нас. Коли такий патріотизм включається на рівні суспільно-політичних проблем, це вкрай шкідливо. Фестиваль укр. авторської пісні, що недавно пройшов у Луцьку, виразно показав, що з нами не дуже хочуть рахуватись. Думаю, що нас хотіли б загнати, умовно, в якийсь підпілля, а потім говорити: "Та ось вони сидять в підпіллі і не хочуть ні з ким співпрацювати". Ми ж хочемо співпрацювати, але конструктивно і на паритетних умовах. Дуже добре, що у Львівського Т-ва /закінч. на 3-й стор./

/поч. на 1-й стор./

ГІІ, Фінляндії, Ірландії, Греції, Болгарії і депутат від 20-30 тис. населення/. Крім того, в більшості держав є ще верхня палата. Виходячи з цього досвіду, парламент України повинен мати від 420 до 520 чол.

Що стосується об'єму завдань, то парламент України як суверенної держави не може мати менше функцій, ніж, скажімо, Національні збори Франції чи Сейм Польщі. До того ж чисельність в 430-630 чол. є в певній мірі оптимальною, оскільки, крім парламентів 10 європейських країн, в цих рамках знаходяться Конгрес США, Європейський парламент, Верх. Рада СРСР./незважаючи на те, що її компетенція повинна складатись лише частину компетенції парламентів союзних республік, делеговану їй ними/.

Для нормальної роботи у парламенті України необхідно буде утворити біля 15 постійних комісій. Якщо до них залучити хоч по 20 депутатів, це вже означає, що в парламенті не може бути менше 400-450 народних депутатів.

Крім того, держ. органи соц. країн виконують значно більше функцій, ніж в капіталістичних. Хоча цю відмінність треба зменшувати, раптово ми від неї не втечемо. Цей фактор вимагає збільшення чисельності парламентаріїв у соц. країнах. І дійсно, набагато менші від України Польща, НДР, Румунія, Югославія, Болгарія мають в парламентах більше 400 чол. Навіть маленька Албанія має 312 депутатів.

До аналогічних висновків прийдемо, врахувавши, що на Україні мало політиків, юристів, економістів з досвідом парлам. діяльності, відсутні належне технічне забезпечення роботи парламенту, тому продуктивність праці наших депутатів буде в кілька разів нижчою, ніж буржуазних парламентаріїв.

Всі попередні документи вимагали розширення парламенту України, зате наступний рішуче виступав проти. У нас немає вільних коштів, щоб встановити хоч трохи пристойну оплату депутатам та їх секретарям, звільненням від інших посад. Проте ці кошти можна отримати від скорочення республіканського управління, укрупнення адміністративного поділу, спроектованого в сталінські часи для другого функціонування адм.-командної системи. Утворення замість 25 областей України 10-11 на основі історичних традицій та культурно-економічної спільності населення, ліквідація районів у містах з чисельністю жителів меншою 1 млн., укрупнення районного наділу мінімум у 3 рази скоротить апарат місцевого управління і кількість депутатів місцевих Рад /також звільнених/.

Такі міркування обґрунтовують число 500.

Тепер подумаймо, як вибрати цих депутатів. Без сумніву, ми мусимо добиватися прямого, рівного, загального і таємного виборчого права. Тобто, територія України повинна ділитися на 500 одномандатних виборчих округів з рівною кількістю жителів або виборців у них. Всі без винятку депутати повинні обиратись такими територіальними округами. Ні яких квот ніяким громадським організаціям! /Громадські організації, трудові колективи /і не тільки юридичні особи/, збори виборців /понад 200 чол./, будь-яка ініціативна група, що зібрала 1 тис. підписів, повинні мати право висувати кандидатів у нар. депутати, які респондуються окружним виборчим комісією, якщо згідно закону можуть бути народними депутатами. Ніяких бюрократичних окружних передвиборчих зборів!

Ща одна проблема. Ми чи не єдина країна в світі, де в гонитві за показом "демократією" діяли до абсурду. Маю на увазі участь у голосуванні військовослужбовців, відсутність цензу осілости виборців і навіть більше - існування системи відкріплення. Як можуть солдат або людина, яка приїхала у відраження чи на курорт, знати проблеми регіону, де опинилася в день виборів, щоб свідомо віддати свій голос. Ці процедури залишилися з тих часів 99,9%-0% участі у виборах. У наш відроджувальний час необхідно терміново позбутися цих рудиментів у нашому законодавстві.

Отже, шановний читачу, подумаймо, який закон про вибори ми хочемо, щоб коли появиться в пресі його проект, ми зразу знали, як до нього поставитися.

Ігор КОЛІШКО.

ва є організація-засновник. Я ж, не ставлячи під сумнів порядність наших керівників, не наважився б мільдуватися у ході з організації, за винятком кіло до заповилки. В принципі нам і не потрібно тих організацій-засновників, оскільки ми існуємо на статусі філії, кіло, щоб відкрити рахунок в банку.

- Як складаються ваші стосунки з офіційними ко-
дами?

- З самого початку ми зіткнулися з різними перепонами. Мені здається, що була якась установка не допустити створення товариства. Від кого вона виходила конкретно, важко сказати, прямо грішити на когось не можу. Зараз всі грамотні, обережні, ніхто ніяких наказів письмово не дає, все робиться на рівні телефонного права. Але установка конференція все-таки відбулась.

- Тепер трошки про саме т-во: то туди входить, які секції існують, чим вони зараз займаються.

- На сьогодні ми маємо 62 залів. Це ті люди, що склали свої заяви на установчих зборах. Створено дві секції: історико-екологічну та художньо-етнографічну. Ми не заохотили створювати більше секцій, щоб не розпильовуватись, оскільки нас не так багато.

По суті справи у нас все розпочалося з художньо-етнографічної секції. Ім'я, така група працювала ще раніше при Фонді культури і готувала виставки волинських художників /остання з них - виставка творів Олександра Семерні/. Історико-екологічна провела вже дві толоки в міському парку.

Говорити, що ми вже зробили, це рано, тов-во недавно лише створилося, організаційні питання ще не всі вирішені.

Зараз хочемо провести виставку робіт художниці Наталки Комановської.

- Олег, на закінчення, що ти хотів би побажати Львівському Т-ву Лева?

- Насамперед хочу попросити наших львівських товаришів, щоб вони не думали, що наше тов-во є якоюсь провінційною філією, ніжчорядною організацією. І це було б добре... Ні, навіть необхідно, щоб голови філій Лева були членами ради з дорадчим голосом. Ну, і успіху всім нам у нашій роботі...

Андрій РАДИЧ.

Волинське Т-во Лева б'є на сполх з приводу нищення пам'яток архітектури Волині. 8.07. був проведений виїзний семінар "Оліпському замку - статус історико-культурного центру". У селищі Оліка повнісно занедбані два костели 15 - поч. 17 ст. Оліпський замок /родове гніздо Радзівілів/ став психікарнею. Інтер'єр 365 кімнат замку знищено або везено в різні роки невідомо ким. Територія замку знищена; нищиться парк, в якому ведеться забудова, гинуть ставки.

Страшительний вигляд має польський приватар. На його території три туалети, пасуться кози, надгробки повалені і знищені, склепи й досі розкопують ся мародерами.

Місце поховання /за словами місцевих жителів/ розстріляних в єврейському гетто перетворено в смітник.

Нами на ім'я Голови Президії ВР УРСР, голови обласного комітету, голови селищної Ради зроблена заява-протест з приводу варварського ставлення до пам'яті народної.

Михайло ТИСКІЙ.

ПЕРЕЗМІНКА

ЧЕРВОНОГРАД - ЗБЛИЗЬКА І ЗАЛЕКА

Через кілька днів після припинення страйку шахтарів у Червонограді наш кореспондент узяв коротке інтерв'ю в Олександра ЛЮБАРСЬКОГО - голови міського страйкового комітету.

О. ЛЮБАРСЬКИЙ. Почалося з того, що керівництвом нашого об'єднання, директорами багатьох шахт не велась конструктивна робота серед гірників, не піднімались своєчасно питання покращення життя і праці робітників. Природно, що це характерно не лише для нашого Львівсько-Волинського басейну, а й для всієї галузі. Тому одразу після Кузбасу й Донбасу звик у нас страйковий рух.

КОРЕСПОНДЕНТ. Значить, події в Кузбасі й Донбасі були безпосереднім поштовхом?

О. Л. Абсолютно правильно.

К. Це безпрецедентно для Львівщини, тому дуже інтенсивно з'ясувати деталі. Скажімо, як творилися комітети? Це було абсолютно стихійно? Чи, може, якась робота велась раніше?

О. Л. Попередньо вже були певні лідери, які на місцях неодноразово ставили наболілі питання. До прикладу, я на своїй шахті висловлював свою точку зору без огляду на ранги. Я відстоював свої погляди і тому, очевидно, мене обрали спочатку в страйковий комітет шахти, а потім висунули і в страйковий комітет міста. Подібна робота провадилась й на решті шахт. Це не було стихійним, це питання назріло давно, і на кожній шахті були певні лідери.

К. А шахтарі виявилися готовими?

О. Л. Абсолютно. О 8-й год. я опустився в 1-у зміну 20.07/, а як виїхав, нас уже підтримували шахти пом. 10, 7, 6, 4. Уже представники цих шахт були в нас і вже мали протоколи зборів, з визначенням голови страйк. комітету і дальшої програмою, яку ми потім скоординували.

К. Ці збори скликалися знизу, без ніяких дозволів Рад трудових колективів?

О. Л. Абсолютно, робітники вирішили, що необхідно починати.

К. Як адміністрація поставилась до цього?

О. Л. Адміністрація нас заспокоювала. Чому саме в цей день почалося? На кожній шахті саме в цей день виступили директори і сказали, що прийняте рішення по Кузбасу і Донбасу - загальногалузеве. Але якщо там питання мали вирішуватись негайно, скажімо, з 1 серпня, то у нас десь з Нов. року. Це обурило людей. Чому так? За яким правом? Оце і стало приводом до початку руху.

К. Як у цій ситуації поведлись Ради труд. колективів? О. Л. РТК як такі не працювали взагалі. Тому що в них на керівних ролях були начальники. Робітники майже ніде не очолювали РТК. РТК не обирались, а призначались на шахті директором.

К. Як формувався пакет вимог?

О. Л. Перш за все, на кожній шахті, з огляду на її умови. Коли ми 20-го числа о 20-й год. зібрались тут на площі, представники кожної шахти принесли свої умови. З 12-ти 8 шахт були повністю готові.

На основі цього ми спільно виробили загальні вимоги шахтарів нашого Львівсько-Волинського басейну. К. Економіка - це відображення політики. Економічне життя - відображення життя політичного. Чому, на Вашу думку, серед 52 вимог не знайшлося місця політичним?

О. Л. Це у першому своєму виступі перед шахтарями я сказав, що ми висували чисто соціально-економічні питання в зв'язку з тим, що на даний момент у нас вибухом небезпечний район у політичному відношенні. Щоб не розкальовати обстановку і, перш за все, нейтралізувати різноманітні націоналістичні гуртки, які існують у нас...

на відміну від країн Заходу, де страйки ста-
ли буденним, але локальним явищем внаслідок плюра-
лізму форм власності, страйки в нас здатні легко
поширюватися і врешті паралізувати все економічне
життя країни, а разом і виробничі відносини, що
їх нині знемо бюрократично-адміністративною систе-
мою.

Отож не дивина, що коли застрайкували гірники
Кузбасу, до них, мов по команді, приєдналися донба-
сівці й наші червоноградці. Кричущі умови праці та
побуту, високий ступінь експлуатації змусили шахта-
рів висунути майже виключно соціально-економічні ви-
моги. Та реальні обставини надають цьому конфлікту
між шахтарями й державою /оскільки маємо державну
власність і державно-владну монополію на засоби ви-
робництва, в т.ч. й на вугільну промисловість/
політичного характеру. Як відзначив М.Горбачов, уря-
дова комісія постійно змушена була братись за роз-
в'язання питань, що зовсім не вимагали втручання
центру, а повинні давно бути вирішені на місцях.
Тільки політична надцентралізація всіх сторін жит-
тя - від держ.розцінок на вугілля до розподілу ми-
ла - могла спричинитись до такого стану речей. То-
му задоволення соціально-економічних потреб шахта-
рів пролягало через дебірократизацію суспільства,
себе на шляху політичному.

Гірники не доб'ються кардинального вирішення по-
ставлених вимог, поки не стануть повноправними гос-
подарями свого підприємства, а відтак і цілого ре-
гіону /регіональний госпрозрахунок/. Логічним за-
вершенням завоювань робітничого класу мав би стати
територіальний економічний суверенітет республіки
як сума економічно самостійних регіонів, трудових
колективів і громадян незалежно від їх національної
приналежності. Де вже тут до націоналізму, коли йде-
ться про суверенітет республіки як бар'єр проти мо-
нополізму союзних відомств, що своєю політикою до-
вели населення до соціально-економічної та еколо-
гічної катастрофи, вилвом якої стали шахтарські стра-
йки.

/поч. на 3-й стор./

К. У Червонограді?

О.Л. С... Я сказав, що якщо ми удемо і їх підтри-
мувати, вийде хаос. Ми не доб'ємось нічого, буде
громадський безпорядок.

К. Олександр, я знаю, що деякі шахти, напр., 7-а і
10-а, висували політичні вимоги не національного ха-
рактеру і не релігійного. Але ці вимоги не були
включені в пакет.

О.Л. Що Ви маєте на увазі?

К. Вотум жодовір'я представникам місцевої радянсь-
кої і партійної влади, каральних органів.

О.Л. Так, висунули. Але враховуючи лояльність, з
якою підійшли місцеві органи влади, повний контакт
з нами і готовність працювати, я вийшов і сказав:
- Товариші, ми зараз усіх поміняємо, а з ким буде-
мо вирішувати наші питання? З ким? Нових товаришів
ми зараз не оберемо, це вирішать вибори з місцеві
народні депутати.

К. Значить, ви це відкладаєте на кілька місяців?
Йдете на компроміс?

О.Л. Ми пішли на компроміс, треба з кимось працюва-
ти. Вони були лояльні до нас, забезпечили нам пов-
ний контакт, навіть з Москвою. До речі, Сльцим від-
мітив, що найбільш оперативний комітет - це наш.

К. Тиску Ви не мали ніякого?

О.Л. Абсолютно.

К. Ви говорили, як рівні з рівними?

О.Л. Абсолютно правильно.

К. Я знаю, що комітет не розформований, а перейме-
нований в робітничий. Чи має цей комітет механізм
контролю за виконанням рішень?

О.Л. Безумовно.

К. Ви можете сказати кілька слів про цей механізм?

О.Л. Підписаним договором передбачено звіт місцево-
го керівництва перед шахтарями про його виконання.
Крім того, наші товариші знаходяться в Москві. З
ними ми тримаємо прямий зв'язок, кожний день розпо-
в'яємо, як там вирішуються наші питання.

К. Ваш комітет перебуває зараз на утриманні трудо-
вих колективів, і в тому часі ці три товариші, які
працюють у Москві?

Приклади лежать на поверхні: собівартість тонни
вугілля обходиться шахтарям, скажімо, в 20 крб, а
під диктатом централізованого ціноутворення й роз-
поділу продажів її за 11крб. Таким чином створює-
ся ілюзія збитковості вугільних підприємств, необ-
хідності їх перебування на держ.дотаціях, які, в свою
чергу, спускаються через налагоджені бюрократичні
вертикальні механізми /міністерство-об'єднання-ша-
хта/. Приблизно в такий спосіб сіються ілюзії про-
збитковості перед всесильним центром більшості рес-
публік СРСР.

Без широкої активності національних рухів не було б
і мови про таке оперативне "задіяння" властей до ді-
алогу з шахтарями. Інакше не було б і мови про шви-
тку "перебудову" багатьох із тих, хто й сам довів ша-
хтарів до їх теперішнього стану. Достить лише згада-
ти, як придушувалися робітничі виступи в період за-
стою. Нині робітники не поставили політ.вимог не то-
му, що вони чужі їм, а тому, що шахтарі не були пе-
вні, чи державна машина не "зімне" їх за ці вимоги.
Отож "політично вибухонебезпечна ситуація на групі
націоналізму", про яку попереджали голову страй-
кового комітету О.Льбарського, стала козирем у ру-
ках шахтарів і вони досить швидко домоглися посту-
пу з боку властей. З другого ж боку, реєстрація Та-
ва укр.мови в Червонограді, дозвіл впорядкувати мо-
гили Укр.Січових Стрільців стали наслідком рішучих
дій шахтарів.

Діючі профспілки, як видно з інтерв'ю Льбарсько-
го, лише співпрацювали зі страйк.комітетами. А маю-
чи своїм первісним призначенням, очолити страйк. Во-
ни навіть не спромоглися на повну матеріальну ком-
пенсацію страйкуючим, фактично опинившись не з шахта-
рями.

Найбільшим досягненням страйку є утворення по-
стійно діючого робітничого комітету - нової форми
самоорганізації трудящих, яка вимагає всебічної під-
тримки й розвитку /згадати тільки, як важко давав-
ся шахтарям процес формування своїх вимог/. Такі
комітети заслуговують на перетворення в нові робіт-
ничі організаційні структури, які охопили б окремі
підприємства, цілий регіон

О.СОКОЛОВСЬКИЙ

О.Л. Так, на підставі наказу про збереження членам
комітету середнього заробітку.

К. Які плани Вашого комітету?

О.Л. Мусимо розібратися в заявах, які надійшли до
нас, і відправити їх у Москву, щоб коли буде засіда-
ти центр.комісія, всі наші документи були там. А на
бригаді у нас більше 2 тис. питань і заяв.

К. Отже, роботи для комітету ще буде і буде...

О.Л. Перш за все робота для комітету зараз на шах-
тах, бо багато на шахтах гарячих голів, які хочуть
все враз вирішити: розформувати старі РТК, вибрати
нові на тих же зборах, призначити нового директора,
але все це треба робити на альтернативній основі,
щоб у гарячці не наробити помилок.

К. Але міняти РТК будете?

О.Л. Міняти РТК будуть всіди за рішенням труд.коле-
ктивів.

К. Чи буде ваш комітет існувати після виконання за-
вдань, які Ви щойно назвали?

О.Л. Ми не розформуються, потім ми вже будемо існу-
вати на громадських засадах.

К. Чи можна це оцінювати як альтернативну форму іс-
нування профспілкам?

О.Л. Покищо питання про це не стоїть. Я гадаю, ми
будемо працювати спільно.

К. Олександр, як поведеться шахтарі в цій незнайо-
мій ситуації?

О.Л. Люди, перш за все, довірили своєму комітету.
Це давало нам шанс встановити найсуворіший контроль
і порядок. Ви самі розумієте, який у нас регіон. Ша-
хтонебезпечний, щоб все це не вилилось на націо-
налістичну основу. Були труднощі з тим, що окремі
товариші, які ввійшли в страйк.комітет, хотіли од-
ним махом все вирішити. І багато праці йшло на те,
щоб їм пояснити: не можна, скажімо, це питання ру-
бати з плеча, а треба конструктивно підійти. Тому
страйк.комітет з самого початку домагався, щоб не
було представників влади при обговоренні питань,
щоб не було тиску. З нами працювали юристи й еколо-
гісти, ми з ними радялись, а потім приймали рішення.
Оскільки це явище перше в нас, то, звичайно,
були труднощі в організації, але, на щастя, все
обійшлося без ескіпсів.

Тим часом не стоїть на місці робітниче життя й у Львові, що засвідчує матеріал про членів історичної секції Т-ва М. ГАВРИЛЕНКА та В. ФУРМАНОВА.

ЯК МИ ПЕРЕМОГЛИ або ЩО СЛІД ЗАРАЗ РОБИТИ

Фабрика "Карпати", філія об'єднання "Львівдерев". На відміну від більшості підприємств, цехи розкидані майже по всьому Львову. І разом з тим фабрика одна з 1-х подала приклад організованого виступу робітників проти апарату. Слово робітників ф-ки В. ФУРМАНОВА.

"Восени мин. року, під час виборів нач. цеху, нам хотіли нав'язати кандидатуру зверху. Ми добилися альтернативи і вже тоді усвідомили - Раду трудового колективу треба переобрати. Передвиборча кампанія остаточно ствердила нас у цій думці".

Збори колективу в квітні прийняли рішення - зайняти голову Ради труд. колективу і на конференції обрати нову Раду. Шельмування Братуни під час виборчої кампанії і перша перемога ф-ки, яка все-таки його висунула /хоч округна комісія Залізничного виборч. округу не зареєструвала це висунення/ переконали робітників, що боротьба з бюрократією можлива. Але не це стало глибокою причиною їх багаторічної перемін. Кричуща соціальна несправедливість кулуарний розподіл квартир, путівок та ін. благ, відсутність людських умов праці на виробництві, "одасливлення" премій, коли нач. цеху одержує 181 крб., а рядовий різьбяр - 15/12? - картина, знайома не тільки на ф-ці "Карпати". Цей факт став останньою краплею. "У травні стихійно зібралися збори 4-х цехів, - продовжує Фурманов, - це близько тисячі чол., і поставили перед адміністрацією вимогу: або нормальний розподіл премій, або страйк". Об'єднавшись в групу НРУ передові робітники дістали змогу виробити конкретну програму дій. Наступні збори вже вимагали проведення конференції по переобранню голови РТК.

Застосовували старі апаратні прийоми, адміністрація провела конференцію на три дні раніше назначеного строку і назвала головою свого ставленика,

хоч більшість проголосувала проти. "Тоді я, - веде далі Фурманов, - запропонував покинути зал, і близько 80-ти делегатів підтримали цей акт протесту".

Повторна конференція 14-го червня принесла повну перемогу робітникам. РТК була переобрана повністю /з адміністрації вийшло лише двоє/. Робітники запропонували ввести карточки довіри на керівників усіх рангів. Обрано нового голову РТК, робітника цеху ширвжитку М. Гавриленка.

Ось така історія, з якої випливає багато висновків. Досвід ф-ки "Карпати" надзвичайно цінний тим, що це перший організований виступ робітників за свої соціальні права. Його аж ніяк не можна назвати деструктивним. З бюрократією набагато ефективніше й успішніше можна боротися, якщо мати в своїх руках такий орган, як Рада трудового колективу.

Треба використовувати ті мінімальні демократичні положення, які містить Закон про підприємство. Влада на заводах та установах повинна належати самим працівникам в особі їх виборних органів, а адміністрація - перебувати під їх надійним контролем. На "Карпатах" діяли не "демагоги" і "крикуни", а люди, що користуються реальним авторитетом на ф-ці. Маючи владу в РТК робітники зможе впливати на вироблення рішень і на соціальну сферу свого підприємства. Взяття влади - лише перший, найважливіший крок, після того треба підготувати конструктивну програму, спрямовану на покращення становища людей. Новообрана Рада труд. колект. ф-ки "Карпати" таку програму висунула. Серед вимог: ліквідація робочих субот, гласність і контроль за розподілом премій серед працівників, звільнення з роботи та скорочення штатів - лише за згодою бригади, виборність усіх керівників тасмним голосуванням і на основі альтернативності.

Вінцем цієї напруженої боротьби стало організаційне оформлення осередку Нар. Руху на ф-ці. Період пасивності безповоротно минув, настав час діяти.

В. ОЛЕКСА.

К. Олександр, Ви сказали, що не були присутні представники влади під час роботи комітету, але мені відомо, що в страйковій комітеті ради шахт входили парторги, представники адміністрації. Це не одне і те саме?

О.А. Ні, не одне. На ряді шахт адміністрація і парторги мають підтримку серед робітників. Часто вимоги, які вироблялися на рівні шахт, готувалися спільно, скажімо, з парторгом шахти.

Ми ні від кого не відмовлялися. Будь ласка, працюйте з нами, але все це ми потім обдумували разом з комітетом.

К. Чи стався в процесі страйку і підготовки до нього психологічний злам у шахтарів. Адже багатьом треба було переступити через страх. Чи зламався страх? Чи стали люди ініці, чи очистились воми?

О.А. Так, гадаю, що саме так, як Ви кажете. Нарешті люди висловлювали те, що думали. Люди стали вищі, головне, повірили, що можна на весь голос заявити про свої права і в цьому буде підтримка не тільки зі сторони робітничого комітету, а й від місцевих органів влади.

К. Це одне підсумовує питання. Зараз Червоноград і ваш комітет - в центрі уваги робітників інших галузей. Що б Ви їм побажали в 1-у чергу?

О.А. Перш за все я б сказав: уміти пристрасті підкоряти розумові. До будь-якого питання треба підходити з холодною головою.

К. Спасибі, Олександр. І це одне питання, хоч воно не було в плані мого інтерв'ю. Ви кілька раз озгади про можливість національних конфліктів. Для мене це трохи дивно: невже Ви серйозно зваласте, що в Червонограді такі можливі?

О.А. Я не з повною відповідальністю кажу. Нас попереджали, що нас хочуть скомпromетувати в цьому питанні і перевести всю нашу роботу, весь наш страйк комітет на чисто політичні вимоги.

К. Значить, я Вас неправильно зрозумів. Ви не мали підстав боятися, що українське населення...

О.А. Ні в якому разі?

К. Ви боялись можливих провокацій, які могли б перекреслити вашу боротьбу за економічні інтереси.

О.А. Так.

х х х

/поч. на 1-й стор./

тисю та демократичними силами. Ми лише спостерігаємо його загострення.

Останніми роками партія йшла на поступки лише тоді, коли бачила реальну загрозу втратити контроль за становищем. Так було в 1965-му, так є в 1969. Лише перед загрозою перманентних страйків вона задовільняла вимоги шахтарів. Лише загроза виходу балтійських республік з СРСР змусила ВР прийняти рішення про їх економічну самостійність. Загроза голодних бунтів заставляє гарячково приймати указ про арендні відносини.

В умовах, коли 85% населення живе нижче середнього рівня, 40 млн чол. - нижче порогу бідності, а 2-3% становлять еліту, соціальний вибух дуже реальний. Суспільство стоїть перед реальністю страйків. З магазинів зникають найнеобхідніші речі. Це одне погіршення - і доведений до крайньої межі народ властиво до екстремальних кроків. В умовах це слабого демократичного руху /за винятком Прибалтики/ мафія може свідомо піти на провокації безпорядків і хаосу. Консерватори поспішають. Час працює не на них, а на народ. Їм вигідніше заставити невідготовлені маси піти на конфлікт саме тепер, щоб негайно придушити рух і розправитися з демократичними організаціями.

Національні рухи в республіках стали найбільш ефективною формою боротьби з бюрократією. Децентралізація - це смерть вертикальної системи, і апарат чудово це розуміє. Великодержавне мислення лідерів КПРС не сприяє вирішенню проблеми.

Ми наближаємося до того стану, коли соціальна напруженість, національні стремління і криза в економіці сплетуться в єдиний клубок протиріч, вирішити які можна буде лише в комплексі. Але якщо конфлікт виникне раніше, ніж РУХ виявиться готовим йому протидіяти, силове вирішення та репресії - більш реальні, ніж наша перемога.

Що протиставити інтригам апарату? Як не дати бюрократії повернути події у вигідне для неї русло? Негайно, в найближчий час, об'єднати й консолідувати всі демократичні сили і стати бар'єром перед мафіозною та привілейованою елітами. В цьому випадку реставрації застою - не бувати.

Тарас СТЕЦЬКІВ

ХТО СТВОРЮЄ ЗАГОНИ ШТУРМОВИКІВ В СРСР?

Апарат з успіхом може зареєструвати в патентному бюро нове "відкриття". Московська Рада нар. депутатів затвердила в червні "Примерное положение о рабочих отрядах охраны порядка" /РООП/. Там сказано, що загони "комплектуються з числа звільнених в запас воїнів-афганців, десантників, прикордонників, найбільш активних членів ДНД... здатних за своїми фізичними і діловими можливостями виконувати поставлені завдання". Згідно положення, робітничі загони будуть служити інтересам трудящих. Виникає природне запитання: як саме? А ось як. Загони "можуть вимагати від громадян, членів неформальних і громадських об'єднань дотримання громадського порядку"/отже, можуть розганяти мітинги і демонстрації, що їх ці об'єднання організовують/, "входити в клуби, на стадіони, підприємства і установи, житлові приміщення та інші громадські місця для переслідування порушників, а також осіб, що підозрюються в скоєнні злочинів" /якщо кримінальних злочинців і хуліганів покликана "переслідувати" міліція, то про яких порушників йдеться?/, "рішуче і мужньо застосовувати передбачені законом заходи по прискіненню злочинних посягань та інших антигромадських дій" /чи не такі заходи ми бачили у Львові 12 березня і 1 травня?/, "чітко і добросовісно виконувати вимоги командира загону або правління міліції" /ось і хазяїн знайшовся!/, "своєчасно повідомляти в органи внутрішніх справ факти про підготовку злочинів" /чи стати просто донощиком на політично активних?/.

Передбачена й відпогидальність за неправильні дії: "попередження, сувора догана, позбавлення пільг, виключення з лав РООП". І жодної відповідальності кримінальної.

Згідно положення, утримують цих бойовиків підприсметса, на яких такі загони виникли: члени РООП на 3 міс. звільняються від роботи, мають пріоритет в отриманні житла й путівок, за "особливі заслуги" їм виділяються грошові нагороди. Чи не виховані до свідченні інструктори таким чином нових хуліганів?

Те, в чому депутат Червонописський звинувачував прибалтійські народні фронти, насправді вже здійснює протилежна сторона - партійно-бюрократичний апарат.

Чергове завдання для Верховної Ради, а також для 2-го З'їзду нар. депутатів - дати моральну, правову і політичну оцінку постакові Московської Ради нар. депутатів.

А обов'язком кожного свідомого громадянина України хай стане вимога безумовного осуду створення подібних формувань на підприємствах і недопущення спроб протягнути подібні "положення" у нас.

Наша репліка

Л.М. КРАВЧУКУ, який нещодавно виступив з афоризмом. Мовляв, поява національних символів - це - ностальгія за самостійною, "соборною" Україною."

Важко зрозуміти, чому тов.Кравчук "соборна" взяв у лапки? Україна соборна /тобто єдина/ з 1940 року /аби не лякати до смерті, не згадуємо р.1919 - коли був офіційно проголошений акт здуки Вел. України з Галичини/. Україна соборна в свідомості кожної неупередженої людини, незалежно від національності. Попри всі відмінності, насажені паризмом і сталінізмом, ми знаємо: Львів і Київ, Чернівці й Харків, Рівне й Одеса - одна земля. Ми знаємо - Україна соборна!

А в умовах лєнінської федерації республік, яку зараз офіційно беремося відновлювати, чітко чунають голоси: надати економічний і політичний суверенітет Естонії, Латвії, Литві, Вірменії, Казахстану. Мудре іноземне слово "суверенітет" у перекладі означає "самостійність". Отже, ми справді за самостійну і соборну Україну! Тільки ми хворі на ностальгію, бо такої України ніколи ще не мали, а поривом у майбутнє, бажанням працювати заради цього майбутнього.

А заради чого працює тов.Кравчук?

У нас небагато знати про таку організацію, як Демократичний Союз /ДС/, хіба з окремих повідомлень про розгін чергового мітингу, організованого ними в Москві, та про арешт активістів ДС.

Організація створена майже рік тому, провела ще 2 з'їзди, готується до 3-го, іменує себе опозиційною партією, що прагне до зміни існуючого суспільного устрою в СРСР. Має свої відділення в багатьох містах Росії. Для глибокого ознайомлення з програмними засадами ДС подасмо огляд матеріалів наради координаційних рад ДС /10-11.06/, на якій було прийнято резолюцію "Про положення в країні і тактику ДС".

На думку ДС, вибори, як і З'їзд нар.деп., показали, що політикою КПРС не є відмова від тоталітарного режиму, а його модифікація і створення більш гнучких форм монополюльної влади номенклатури. Політика Горбачова - політика центризму, тобто помірковане стимулювання як активності апарату, так і активності демократії з метою взаємної нейтралізації. Така комбінація, вважає ДС, робить і правих, і лібералів неминуче зацікавленими в існуванні центру, отже, служить опором лівій Горбачова. Це дає також змогу маніпулювати як консерваторами, так і інтелігенцією й народом. В резолюції ДС чітко звучить висновок, що подібну тактику апарат обере на виборах до республіканських і місцевих органів влади. Таким робом верхівка партії прагне добитися від народу переконання, що альтернативи нинішньому керівництву не існує.

ДС переконаний, що для зміцнення такої ситуації КПРС свідомо нагнітає національні конфлікти, натрапляє робітників на інтелігенцію. Головний удар спрямовується на розкол в демократичному таборі, відділення поміркованих самодіяльних об'єднань від радикальних.

Давчи визначення перебудові ДС заявляє, що це - політика збереження монополюльної влади номенклатури в поєднанні з деякою лібералізацією. Звідси поміркованість і непослідовність реформ, що привела до ескаляції таємного між директивною керівною економікою і вільним ринком. Цей антагонізм з неминучістю породив хаос, економічні провали і новий передкризовий стан. Тому необхідно враховувати можливість швидкого погіршення економ.станова вже в найближчий час і можливість вибуху народного невдоволення, що буде використано консервативними правлячими колами для зупинки політики лібералізації та переходу до репресій і диктатури.

Політичний аналіз ситуації, зроблений ДС і опублікований в їх партійній газ. "Свободное слово", спонукає до серйозних роздумів.

ПОСТОРІНКАХ ПРАВЕДІ

БІЛИЙ ВІЗМ ЧИ ВІДМИРАННЯ МОВИ?

Під такою назвою журнал "Каталонія" надрукував статтю науковця з Барселонського університету Педро Наварро Гомеса. "Чи немину-ий конфлікт між мовами? Ні, якщо розв'язання мовних проблем відбувається з урахуванням політичного, соціального і особистого рівнів. Коли ж мовні проблеми не розв'язують, конфлікт між мовами, що пообутують в країні, призводить до витіснення слабкішої мови дущою. Можливе і змішання двох мов, утворення суржика...

Якшасамперед мовна політика мусить спиратися на принцип територіальності, - тобто на певній території можлива лише одна державна мова, хай там набула поширення й інша. Людина може знати кілька мов і спілкуватися ними, однак, проживаючи на тій чи тій території, мусить вдаватися до прийнятої там мови. Скажімо, в Бельгії, Югославії, Чехословаччині чи Швейцарії кожна окрема область користується визначеною там мовою, хоча місцеві жителі можуть знати дві, три чи багато ін. мов. Територіальний монополізм - необхідна передумова для того, щоб соціальний білінгвізм не призвів до мовного геноциду".

"Всесвіт", 6, 1989.

Що стоїть

ЗА ФЕРГАНСЬКИМИ ПОДІЯМИ? ІНШІНІНІ

Випадковий збіг обставин зробив трагічним день 4 червня. У Башкирії сталася залізнична катастрофа, в Пекіні криваво придушили студентські виступи, у ферганській області розпочалася розправа над турецьким населенням. Преса подала оглядовий хід подій і коротенькі резюме. Ми додамо лише, що підпали та вбивства спрямовувалися також і проти татар виселених з Криму. Так, уночі з 11 на 12.06 бандити спалили 21 будинок кримських татар і вбили людину. 13 червня спалено ще 12 буд. За свідчення татар, на сильники-узбеки вривалися в будинки, спочатку грабували, потім ламали меблі й спалювали житла. В селі Горський спалено 9 і пошкоджено 18 буд. татар. У будинках працівники міліції знайшли останки людей, часті розчленовані.

Дика вакханалія не знаходить пояснення з точки зору здорового глузду. В Узбекистані, де завжди жили тихі мирні узбеки, сталася трагедія рівна Сумгаїтській. Звідки ненависть до "людей кавказьких національностей" /якщо вірити лозунгам, що їх несли погромники/, яка переросла в побоїще. В одній з публікацій газ. "Правда" висловлений здогад, що такі безпорядки, які мали місце у Ферганській долині, неважко було організувати. Хто ж організатор? Ще в лютому 1989р. 1-й заступник міністра внутр. справ Узбекистану Дідоренко попереджував уряд республіки про можливі безпорядки і, що роздути їх можуть корумповані елементи, використавши для цього свої міліції. Невдовзі після цієї заяви Дідоренка було знято з посади, а його виступ пленум ЦК класифікував як політично помилковий. Ще чіткіше висловився з цього приводу слідчий Гілян. Він переконаний, що причина побоїв у ферганській долині в існуванні узбецької мафії. Слідство і судові процеси усунули від влади лише вищий ешelon мафії, а середні й нижчі її чини залишилися на своїх постах у державних і партійних установах. До певної пори активність слідства і гласність в "узбецькій справі" не давали їм змоги перейти у контрнатуп. Лише безпределентна кампанія травлі Гіляна та Іванова і послаблення контролю за мафією в Узбекистані розв'язала останній руки. Гілян

впевнений, що саме корумповані елементи й створили погромні банди. Незалежна спілка журналістів повідомляє, що незадовго до 4 травня невідомі особи продавали узбеком автомати по 2 тис. крб. за штуку. Підвести й продати в потрібний момент достатню кількість спиртного та наркотиків не складало особливих труднощів. Ніхт не зписується в стихійний вибух націоналізму той факт, що в ніч на 4.05 по області на вантажівках роз'їздили озброєні люди, а будинки турків були заделегідь позначені, щоб не помилитись.

Тепер ферганські події привели до того, що азіатський центр кримських татар сильно активізував свою діяльність по негайному поверненню татар на батьківщину - в Крим, частину турок-месхетинців розселили в Азейбаджані, інші турки організовують голодівки та акції протесту, вимагаючи то контактів з турецьким посольством, то повернення в Ахалцхський район Грузії, звідки їх було виселено 1944 року.

Ферганські події не є спорідненими за своєю суттю ні з боротьбою балтійських народів за свій суверенітет, ні з боротьбою вірменського народу за возз'єднання своїх земель. Фергана стала серйозною провацією бюрократії, мафіозних груп проти узбецького та інших народів. Їм вигідно створити хаос і обстановку страху, щоб потім від армії наведення порядку. Подібні події мають ще раз ствердити думку, що без сильної руки не обійтись, що спецчастини й ВВ просто необхідні.

Недаремно на засідання Берх.Ради лунають слова, що 1989 - кризовий рік перебудови. Консервативні сили консолідуються - це природний закон боротьби протилежностей, якими є бюрократія і демократія. Починається атака на завоюване народом в ході перебудови. Виникає підозра, що це тільки проба сил "в умовах азіатського регіону", як раніше "в умовах кавказького регіону". Центристські потуги партійної верхівки і заклики Горбачова мафію не зупинять.

Фергана - це пересторога. Це червоний сигнал не піддаватись на провокації, берегти єдність радів і мудро йти вперед.

Підготовлено на основі матеріалів незалежних московських видань "Експрес-хроніка", "Хроніка", "Свободное слово".

Україна
пробуджується

23.07. м.Нестерів Львівської обл.

На запланований мітинг пам'яті жертв сталінізму та панакхиду прибуло до сотні львів'ян, яких далі з тобусної станції не пускали міліція з дружинниками і представники місд. влади. Виявилось, що замість 16.00 мітинг уже проведено о 12-й год. Ідьте, мовляв, непрошені, назад. Лише коли з'явилась зустрічна колона з Нестерова, кордони розступились.

х х х

23.07. м.Івано-Франківськ.

Відзначилась коректною поведінкою місцева міліція, яка не чинила жодних перешкод прибулим зі Львова на мітинг "Вся влада Радам!", ні франківцям, хоч починався мітинг і закінчився ходом через місто з численними національними прапорами. На тригодинному вічі було присутньо близько 30 тис.чол.

х х х

2.07. с.Міана Городецького р-ну Льв.області.

В короткому слові на панакхиді по жертвах сталінізму 26-літній робітник Іван СКОРНЯК назвав партбюрократію бандою. 18.07 він був затриманий під приводом виклику в військкомат і пізно ввечері суджений. 20-22-го в Городку стояли пікети, поки нац.міліції не повідомив, що справу передано в обл.прокуратуру. В полудень 22.07 почалося пікетування прокуратури у Львові. З'явився пікет і в Яворові, де в цей час сидів І.СКОРНЯК.

Всюди міліція поведилась коректно, хоча у Львові на кілька год. була перекрита трамвайна колія 22-го і 23.07 в центрі міста.

23.07, у неділю, пікетування з національними прапорами тривало біля прокуратури, міськради та обкому партії. В пікетах брало участь 3-4 тис.чол. Біля 20.00 І.СКОРНЯК привезли з Яворова і звільнили. Безпредедентний випадок - звільнення на вимогу народу вже засудженого.

Червень 1989 р. став місяцем пробудження Стрия, міста сильних національних традицій. Більше року тому залетіла сюди перша ластівка зі Львова, фольклорна група Т-ва Лева. Потім було утворене т-во рідної мови, на яке місцевий партапарат на чолі з 1-м секретарем Сергіємком влаштував справжнє полювання. І ось могутні демонстрації 18 і 21 червня, приєднані жерствам 1941-р. і в захист УКЦ, 30-тисячна панакхиди на могилах Січових Стрільців і замордованих НКВС стрийчан на міському цвинтарі. 40 тис.чол. на святі Івана Купала на березі р.Стрий засвідчили національне відродження в Стрию. Установча конференція Народного Руху 9 липня і видання газети "Голос Карпат" стали логічним завершенням червневих подій. Створена третя після т-ва мови та "Меморіалу" організація. Можна не сумніватися, вона буде поміченою. Адже основними завданнями Руху поставлено боротьбу з бюрократією шляхом передачі влади в руки предст. народу. Ідея суверенітету може бути реалізована лише тоді, коли політична влада буде в народі. Рух і є тим механізмом, який приведе у виборні органи на всіх рівнях від республіки до Ради трудового колективу тих кандидатів, яких підтримуватиме нар... Лідери Стрийського Руху, здається, добре розуміють цю істину.

Прийшли в експедиції

9 липня учасники екологічної експедиції "Дністер-Лев-89", організованої Т-вом Лева і Т-во охорони природи, розпочали її водний етап. Ця подія співпала з Купальським святом, яке етнографічна секція Т-ва Лева і університетський хор "Черемош" організували у місці старту водного етапу експедиції, біля злиття рік Стрия і Дністра в Жидачівському р-ні. На святі були присутні київці і донеччани, українці з Естонії, Литви, Канади й Австралії.

А наступного ранку 5 катамаранів вирушили з району села Підлісці. Та вже у перші хвилини виявилось, що повітряні баки флагманського катамарану розгерметизувалися, почали занурюватися у воду, і він дав сильний крен. Позаяк це сталося під стрімким берегом на глибокому місці, де не було жодних умов для ремонту, зусиллями всіх членів експедиції та місцевих жителів напівзатоплення катамаран було відправлено проти бистрої течії на острівце посеред Дністра. Я.Фішер, В.Воднарук і брати Пенцаки лагодили його до самого вечора.

10 липня експедиція вирушила у дальшу путь. В результаті проб виявлено, що в районі впадіння у Дністер річок Луг, Свірж, Річка Липа, Бистриця вода сильно забруднена аміаком, нітратами і нітритами, а свіча та лімниця приносять відносно чисту воду. В районі с.Сівка-Войнилівська Дністер забруднює стічна труба ВО "Хлорвініл" /м.Калуш/, а в місечку Маринопіль Галицького р-ну АТП /установа ВІ 304/п29 Івано-Франківського УВС/ викидає у яму на березі Дністра до 6 бочок фекалій щодня, не поспішаючи при цьому будувати очисні споруди /не відстає від них і районна лікарня у цьому ж селищі/. Ямницький цементно-шиферний завод викидає глину із своїх кар'єрів, з якої можна збудувати протиповене ву ламбу, у ріку нижче с.Дубівці, чим провозує щорічні штучні поведі, від яких село постійно страждає.

Соціологи вивчали соціальний стан сіл, етнографи записували фольклорні матеріали. Історики збирали спогади старожилів, досліджували стан пам'яток історії та культури. Цікаво було побачити, як у с.Голешів Жидачівського р-ну завершується будівництво нової церкви. Прикро, що для звільнення місця під неї зруйнували старовинну каплицю! Всі дані про руїнацію культурних споруд та хрестів увійдуть до звіту експедиції.

Експедиція проходила під національним прапором /на флагманському катамарані був встановлений ще й зелений, екологічний вимпел - до того моменту, коли на останньому судні не почули з берега: "Тут перед вами якийсь узбек пропливав із зеленим прапором...". Реакція людей на прапори у чотирьох р-нах Львівщини та Івано-Франківщини була розмаїта /від "Слава Україні!" до "Позичте прапор!"/, але всуціль позитивна /всупереч тому, що пише офіційна преса/. Найбільше вразила реакція людей в одному із сіл Галицького р-ну, до якого експедиція пристала поза планом, але не могла не затриматися майже на добу: такий тут незвичайний народ - пам'ятають історію села від Данила Галицького, силу його торичних пісень, дуже свідомі національно. Побачивши прапор, на берег збіглося ціле село від старого до малого, всі мало не плакали, членам експеди-

ції ладні були небо прихилити. Вигляд прапора викликав з їхньої пам'яті напівзабуті пісні, записані негачно етнографами і спогади про 1930-40 рр. Відчайдушність, з якою вони діялися цим усім, переконала: сам вигляд національної святині рве пута страху, що десятиліттями стискав їхні душі.

Набагато складнішими виявилися стосунки з офіційними установами. 12 липня передовий катамаран прибув до м.Галича і став на постій біля міського пляжу. Надвечір прибула міліція. Запитали, що за прапор, попросили знати. Потім попросили представити документи. Побачивши посвідчення на гербовому папері Держкомприроди УРСР з підписом В.Д.Ласковської, заявили, що без печатки воно не дійсне. Потім поїхали. А в половині 1-ї год. ночі прибули знову, попросили когось з'їздити "до начальника". Поїхав Ярослав Фішер. Його завели в кабінет, на дверях якого висіла табличка "Максимів". Тут відбувся такий діалог:

"Начальник": - Чого ви сюди приїхали? Ми вас не запрошували перевіряти нашу екологію, їдете перевіряти до себе. Що то за документ? Нема печатки. Затримайте до ранку!

Я.Фішер: - Пред'явіть, будь ласка, звинувачення. "Начальник" /презирливо/: "Спортсмен!.. /"звинувачення" базувалося на тому, що Я.Фішер був у спортивній формі/.

У КПЗ сиділо два п'яки. Одного з них ледве підвели, аби засвідчити протокол. Неслухняними руками він підписав, не дивлячись, потрібний папір. У процесі складання протоколу Я.Фішер пред'явив усі документи, які мав. Коли лейтенант, який займався цією справою, побачив посвідку на відрядження з печаткою Держкомприроди УРСР, він знов пішов до "начальника". Надійшов наказ повернути Я.Фішера туди, звідки його взяв, але всі папери тимчасово вилучити. Було вилучено паспорт на ім'я Фішера Я.В., посвідку на відрядження №250, видану 9.06.1989 р., посвідчення /без печатки/, а також "підірвані" документи: розклад руху експедиції "Дністер-Лев-89", загальна програма роботи і статутні положення загону "Лев" громадської екологічної експедиції "Дністер-89", основні положення вибору проб із місць водозбирання, на що було складено відповідний опис. Після цього на міліцейській машині Я.Фішера доставили на берег Дністра /тільки ж машиною п'яного поїмного доставили у районну лікарню, де він працював бо саме надходив час його чергування/.

Наступного дня Я.Фішер приймав візити: представника райкому, голову міськвиконкому, представника районної Держкомприроди. Прохання було одне - знати прапор. Візити пропонувалося: сприяння експедиції, організація "круглого столу", передача матеріалів експедиції у пресу /тільки чомусь районне начальство найбільше цікавило факти забруднення ріки окремими громадянами, а не - крий Боже! - виробничими об'єднаннями/. Коли зрозуміли, що все це ні до чого, прибув знов "начальник" Максимів і вигнав всю експедицію, яка зойно прибула під сильним зливом до Галича, за межі міста.

На засті, не всі охоронці порядку однакові. У с.Веринь Стрийського р-ну діляничий інспектор капітан Рудник Зеновій Іванович якомога спростував "Дністру-89", за що йому від Т-ва Лева велика дяка!

К.Дариюграй.

ВГОЛОШЕННЯ

Прикарпаття - музей Шевченка

В основу майбутнього музею лянуть приватні колекції. Одна з них - Ярослава Лазарко, який через "Поступ" звертається до громади по допомогу. Він охоче придбає листівки, запрошення, плакати, значки, присвячені Кобзарю.

Ярослав Федорович Лазарко мешкає за адресою: 285700, Ів.-Франківська обл., м.Надвірна, вул.Рудиса, 19, кв.43.

Історична секція Т-ва Лева просить усіх, хто має фотографії, малюнки або детальні описи хрестів встановлених на честь скасування панщини 1848 р. і пізніше знищених, повідомити про це за адресою: 290044, Львів-44, а/скр. 8846.

Вітасмо з поверненням до Львова після гастролейних поїздок колектив Театру ім.М.Заньковецької. Раді повідомити нашим читачам, що на зустрічі в редакції Ів.-Франківської газ. "Прикарпатська правда" 25.07 секретар парторганізації театру Богдан Козак заявив, що по гастролях весь колектив стає членом Народного Руху.

Пишіть нам на адресу: 290005, Львів-5, а/скр. 6666.